

Asia: VN/5125/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Ilmatieteen laitoksesta annetun lain ja Puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oulun yliopiston lausunto lausuntopyyntöön VN/5125/2024

Hallituksen esitys laeiksi Ilmatieteen laitoksesta annetun lain ja Puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta (Avaruustilannekeskuksen perustaminen)

Kunnioittavasti esitämme seuraavat kommentit lakiluonnoksiin:

Eurooppalaiseen EU-SST ohjelmaan osallistuvien maiden koordinoiva taho vaihtelee maittain. Esimerkiksi Liettuassa avaruustilannekuvatoiminta on Opetus- ja tiedeministeriön alaisuudessa ja Kreikassa Ateenan Observatorion tehtävänä. Tämän perusteella voidaan nähdä, että myös kansallista tehtävää hoitavat observatoriot voivat osallistua eurooppalaisten tilannekuvapalveluiden tuottamiseen. Ehdotetaan, että Oulun yliopiston Sodankylän geofysiikan observatorion (SGO) otetaan mukaan kansallisen tilannekuvan tuottamiseen.

Tilannekuvatiedon välittäminen voi tapahtua tutkimuslaitosten ja valtakunnallisten erillislaitosten kesken noudattaen CER-direktiivin turvallisuusvaatimuksia. SGO täyttää CER-direktiivin vaatimukset. Syyskuussa 2023 SGO:lle suoritetun Protective Security Advisor arvioinnin perusteella SGO voi toimia Euroopalle kriittisen tilannekuvatiedon tuottajana ja olemassa olevien kriittisten asettien kotipaikkana. Tämän perusteella ehdotetaan lausunnolla olevaan lakiin alla merkittyä lisäystä koskien SGO:ta, tai vastaavasti SGO-lain valmistelun aloittamista, jossa asia mainitaan.

Laki Ilmatieteen laitoksesta annetun lain muuttamisesta, 2 § Tehtävät, kohta 8 sivulla 28:

Ilmatieteen laitos, Puolustusvoimat, Maanmittauslaitos ja Sodankylän geofysiikan observatorio saavat luovuttaa toisilleen tietoja avaruustilanteesta salassapitosäännösten estämättä siltä osin kuin se on välttämätöntä avaruustilanteeseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Luottamuksellista tietoa voivat tuottaa henkilöt ja tahot, jotka on sitä tarkoitusta varten turvaluokiteltu. SGO:lla on henkilöstöä, joka on turvaluokiteltu TLL:een ja TLIV:een, joten observatorio voi hoitaa ja hoitaa turvaluokiteltua tehtäviä kuten NATO:n SET-SCI toimintaa osallistuminen, jolla tullaan tuottamaan varautumistietoa NATO datapalveluihin.

Laissa kannattaa ottaa huomioon CER-direktiivin asettamat vaatimukset (VN_18947_2022-SM-46), jotka tullevat voimaan kuluvan vuoden syksyllä.

Uutta lainsäädäntöä viimeisteltäessä kannattaa huomioida, ettei uudella lainsäädännöllä siirretä jo olemassa olevia pitkäaikaisia kansallisia avaruustehtäviä jollekin toiselle taholle tai luoda uusia päällekkäisiä toimintoja, vaan sen sijaan vahvistetaan olemassa olevia tehtäviä esimerkiksi kirjaamalla ne lakiin, joko tämän valmistelun tai vastaavan uuden valmistelun yhteydessä.

- Ehdotetaan otettavaksi huomioon olemassa olevat Oulun yliopiston SGO:n avaruuteen liittyvät kansalliset tehtävät ja tuottamat palvelut, erityisesti maan pinnalta suoritettava pitkäaikainen avaruuden ja avaruushäiriöiden seuranta meteoritutkalla, KAIRA radioteleskoopilla, ionosondilla, VLF sensoreilla, optisilla mittalaitteilla, magnetometreillä sekä muilla mittalaitteilla vuodesta 1913 lähtien. EU-SST ohjelman vaatimusten täyttämiä havaintoja tällä hetkellä tuottavat meteoritutka ja ionosondi, ja KAIRA radioteleskoopista on mahdollista saada vaatimukset täyttäviä havaintoja. Avaruuden tilannekuvaa ja avaruuden kohteita seurataan SGO:lla Opetus- ja Kulttuuriministeriön myöntämän rahoituksen turvin; vuodesta 1913 vuoteen 1996 Suomalaisen tiedeakatemian alaisuudessa sekä vuodesta 1997 lähtien Oulun yliopiston alaisuudessa valtakunnallisen tehtävän sekä yliopiston perusrahoituksen turvin.

- SGO rakentaa mittalaitteita, joilla kerätään mittauksia ja tuotetaan luottamuksellista tietoa muun muassa Puolustusvoimille (yli 30 vuoden ajan) ja NATO:lle käynnissä olevan SPS-hankkeen puitteissa (vuodesta 2023) sekä EDF-hankkeissa (Bodyguard ja DIANA test center).

Kappaleen 1 huomiot

- Sivun 5 toiseksi viimeisen kappaleen alussa oleva teksti ehdotetaan muutettavaksi seuraavaan muotoon:

Suomen kansallinen kyky hankkia, ymmärtää ja hyödyntää avaruustilannetietoisuutta pohjautuu omiin pitkäaikaisiin havaintoihin, itse rakennettuun tieteelliseen infrastruktuuriin sekä kansainväliseen yhteistyöhön, jota Suomi tekee Euroopan avaruusjärjestön ja EU:n kanssa.

Kappaleen 4 huomiot

- Ehdotetaan seuraavaa muokkausta sivulle 17 (viimeinen kappale):

... tutkapalvelut saataisiin maa- ja metsätalousministeriön alaiselta Maanmittauslaitokselta sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön alaiselta Oulun yliopiston Sodankylän geofysiikan observatoriolta.

Muissa kappaleissa ei huomioitavaa.

Nylund Päivi
Oulun yliopisto